

Forskning om barnehagelæreren

- Innspill fra forskergruppen *Barnehagen som (ut)danningsarena*, HVL

Tema og problemstillinger i forskergruppen som angår barnehagelæreren

- Hvordan barn og barnehagelærere sammen skaper barnehagens innhold
- Kulturelle, historiske og diskursive vilkår for hvordan barn og barnehagelærere sammen skaper barnehagens innhold
- Hvordan barnehagens innhold skapes gjennom dialogiske og narrative prosesser
- Hvordan barnehagelærere bruker ulike narrativer for ulike pedagogiske formål
- Hvilken 'ny' barnehagelærrolle barnehagelæreren må innta i et heterogent samfunn – nødvendigheten av å arbeide med både barn og familier
- Hvordan begrepet og praksisen 'utforskning' og 'utforskende aktiviteter' har potensial for å utvikle barnehagens lokale praksis
- Hvordan barnehagelærerutdanningen skaper vilkår for profesjonell praksis

Flere av bidragene vi nevner her er gjort i samarbeid med andre miljøer. De samforfatterskap som går utover forskergruppen fra HVL og som nevnes her kommer fra: East China Normal University, Gøteborgs universitet, Fanatunet barnehage, Bergen, UiT – Norges arktiske universitet.

Den tverrfaglige forskergruppen BDA arbeider nå med prosjekter som skal øke vår kunnskap om barnehagelæreren ytterligere ved:

- a) å teoretisere hva en utforskende tilnærming [exploration education] innebærer i barnehagens praksis, vi studere hvordan barnehagelæreren, sammen med barn, skaper et innhold i barnehagen. Senere vil gruppen studere dette i tre ulike land. Hovedmålene med dette prosjektet er å bidra med utviklingen av en metodologi som støtter lokal kunnskap, kreativitet, deltakende praksis for barn, familier og barnehagelærere i tre land.
- b) å fortsette arbeidet med å studere og formidle historiske og samfunnsmessige vilkår for barnehagens praksis, nevnt i kulepunktene.
- c) ser vi på barnehagelærere som praksislærere, studenter og lærerutdannere, barnehagelærerutdanningen og profesjonalitet.

Forskergruppen arbeider også med danning, lek, profesjon, utdanning, m.m. Studier som mer indirekte tar opp barnehagelæreren er ikke tatt med her, men kan finnes i :

Forskergruppens BDA sin Christin side

<https://wo.cristin.no/as/WebObjects/cristin.woa/wa/presentasjonVis?pres=455945&type=G RUPPE>

Forskergruppen HVL side <http://www.hib.no/om-hogskolen/senter-for-utdanningsforskning/forskergrupper/forskergruppen-barnehagen-som-utdanningsarena/>

Forskergruppen blogg: <https://blogg.hvl.no/bda/>

Forskergruppens side om barnehagens historie; Barnehagepionerne:

<http://prosjekt.hib.no/barnehagepionerene/>

Noen av medlemmene i gruppen har utdypet i egne innspill.

Noen sentrale innsikter gruppen har bidratt til

Det vi viser og forteller til barn, gjør vi viktig (Ødegaard, 2006; 2007; in print 2018). Dette er kjernen i pedagogikken, tidlig skrevet om av Comenius og Fröbel og bør få fornyet oppmerksomhet i dagens barnehage. *Hvordan* vi viser barn verden blir et viktig spørsmål i dagens og i fremtidens barnehagepedagogikk. Barnet er formbart, men det er jo barnehagelæreren også. Vi må spørre oss hvilken pedagogikk barnet har bruk for. På et slikt spørsmål vil jeg (her Elin Eriksen Ødegaard) svare at barn har bruk for barnehagelærere som har en spørrende og interessert tilnærming til verden. De har bruk for en barnehagelærer som har kunnskaper og erfaringer om livet og verden. Det de *ikke* har bruk for er en barnehagelærer som kun kontrollerer at barnet vet det som allerede er kjent for barnehagelæreren. For dagens barnehagelærer blir dømmekraft viktig. Ser vi barnehagelæreren i et dannelsesperspektiv, må yrkesutøvelsen ha et godt rom for selvvirksomhet (altså å kunne gjøre selvstendige vurdering basert på kunnskap og livserfaringer, ha rom for refleksivitet i møte med innholdet i barnehagen, kunne aktivt skape innholdet i barnehagen i et felleskap og kunne operere under de gitte og foranderlige vilkårene som samfunnsmandatet gir.

I en rekke arbeider beskrives hvordan barnehagelærere, sammen med barna, skaper innholdet i barnehagen. I Elin Eriksen Ødegaards avhandling fra 2007, ble begrepet 'deltakende handlingsrom', utviklet. Begrepet skulle betegne et betinget handlingsrom, både for barn og barnehagelærere. Det indikerer at handlingsrommet ikke er fritt, snarere velregulert. En studie viser hvor vanskelig det kan være for barnehagelæreren å gi rom for deltakelse for alle barn, også fordi barna selv regulerer sin deltakelse (Ødegaard, 2011). I to av studiene viser vi hvordan profesjonell kunnskap om en språklig sjanger og engasjement for innholdet i samtalen gjør at barnehagelærere skaper gode vilkår for bruk av språk, innvielse i hvordan å fortelle og samtidig skaper et levende innhold sammen med barna (Pramling & Ødegaard, 2011; Ødegaard & Pramling, 2013).

I en omfattende studie bestående av 800 aktivitetsrapporter om barnehager aktiviteter i løpet av en uke (Kallestad & Ødegaard, 2013; 2014) fant vi at barnehagelærere så ut til å innta en tilbaketrukket rolle i aktivitetene i barnehagen, særlig i de aktivitetene som er løst innrammet (ofte omtalt som frilek). Dette har vi i andre studier satt i sammenheng med det vi har kalt for en barnesentrert diskurs og en demokratitradisjon der en overlater mye ansvar og rom til barna. Ofte er det komplekse vilkår som gjør at barnehagelæreren ikke alltid lykkes i sine bestrebelser med å innta en aktiv rolle, selv når ha/un prøver på det. Denne studien er tatt opp til drøfting i de fleste av kapitlene i boken *Barnehagen som dannelsesarena* (Ødegaard, red, 2012) og senere i en rekke artikler.

Som en konsekvens av slike innsikter har forskergruppen *Barnehagen som (ut)dannelsesarena* (BDA) arbeidet sammen med en rekke barnehager med mål om en barnehagelærerrolle som avpasser og justerer sin aktivitet til lokale og situasjonelle forhold; noen ganger ved å innta en aktiv og fremover lent rolle og andre ganger en tilbaketrukket. Noen av bidragene viser hvordan barnehagelærere byr på seg selv, hvordan de arbeider når de går aktivt inn i en mer utforskende rolle sammen med barna og hvordan dette skaper vilkår for barnas utforskning(for eksempel Kyrkjebø, Haukaa og Ødegaard, 2013) Schei & Ødegaard, 2013; Schei og Ødegaard, 2017).

Et heterogent samfunn krever ny kunnskap om samarbeidet mellom barnet, familien og barnehagen. I en serie med artikler fremheves, på empirisk grunn, hvordan immigrasjon fører til nødvendigheten av å forstå ulike familieperspektiver, kunnskap om samarbeid barnehage-hjem utfordrer barnehagelærernes praksis (for eksempel Sadownik, In print, Sadownik & Ødegaard in print; Ødegaard, 2017)

En komparativ studie av kinesiske og norske barnehagelæreres tilnærming til naturfaglige emner, illustrerer hvordan barnehagepraksis er farget av kultur. Norske barnehagelærere avventer barns initiativ før eventuelt fagbegreper brukes (Hammer & He, 2016).

I en komparativ studie (flerstemmig design) av pedagogiske idealer blant kinesiske og norske barnehagelærere, illustrerer studien at barnehagelærere i begge land har idealer knyttet til det enkelte barnet, om hva barnet skal være og bli. Det er begrunnet i en miks av personlige livshistorier, forventninger fra familien og fra de rammeverk som regulerer barnehagene (Birkeland, 2013).

I en studie spørres det og argumenteres det for hva barnehagelæreren skal brukes tiden sin på (Grindheim, 2016).

I en studie om matematikkaktiviteter i barnehagen reises det spørsmål om vilkår for utforskning og beskrivelser av hva som skjer mellom voksen og barn i de utforskende aktivitetene (Pettersen, Volden & Ødegaard, 2016).

Gjennom en Mixed Method studie får vi innsikt i hvordan barnehagelærere (praksislærere) snakker om hvordan, når og hvorfor de observerer. Studien viser at kategorien 'samspill barn-barn' og 'språk' ofte er i fokus i praksislærernes systematiske observasjoner, mens kategorien 'barns medvirkning' ikke er gjort til gjenstand for systematiske observasjoner (Birkeland & Ødegaard, under fagfelleevaluering).

Noen aktuelle referanser:

Birkeland, J. & Ødegaard, E. E. (under fagfelleevaluering). Praksislæreres observasjonspraksis under lupen - Bruk av og begrunnelse for observasjon i barnehagen.

Birkeland, Å. (2013). Kindergarten Teachers' Educational Ideals - Tensions and Contradictions. *Cultural-Historical Psychology* Volum 8 ;(2)s. 45-53.

Grindheim, L. T. (2016) Kva skal den profesjonelle barnehagelæreren bruke tid til? I L.T. Grindheim, T. Krüger, P.E. Leirvik & D. Wilson (red.) Læreren profesjonalitet i utdanningspraksiser. Bergen: Fagbokforlaget.

Hammer, A.S E. He, Min (2016). Preschool teachers' approaches to science: a comparison of a Chinese and a Norwegian kindergarten. *European Early Childhood Education Research Journal* Volum 24 ;(3)s. 450-464.

Hammer, A.S. E.(2012). Undervisning i barnehagen I Ødegaard, E. E. *Barnehagen som dannelsesarena*. Bergen: Fagbokforlaget.

Kallestad, J-H. & Ødegaard, E. E, (2013). [Children`s activities in Norwegian kindergartens. Part 1: an overall picture](#). *Cultural-Historical Psychology*. Volum 8 (4). pp. 74-92.

- Kallestad, J-H. & Ødegaard, E.E. (2014). [Children`s activities in Norwegian kindergartens. Part 2: Variations. *Cultural-Historical Psychology*. Volum 9 \(1\).](#)
- Knudsen, I. M. & Ødegaard, E. E. (2012). Slitesterke barnesentrerte diskurser. I: E. E. Ødegaard: *Barnehagen som danningsarena*. Bergen: Fagbokforlaget. S, 113-139.
- Pettersen, G. O. Volden, M. & Ødegaard, E. E.(2016) Shared Curiosity, Technology and Mathematics: Transitions Between Two and Three Dimensions. In: Susanne Garvis & Narelle Lemon (ed). *Understanding Digital Technology and Young Children*. Routledge. Chapter 6.
- Schei, T. B & Ødegaard, E. E. (2017) Stories of style - [Exploring teachers' self-staging with musical artefacts](#). Eds. Susanne Garvis & Niklas Pramling *Exploring Lived Experiences: Narratives and Early Childhood*. Routledge. Chapter 5.
- Volden, M. Pettersen, G.O. & Ødegaard, E. E. (2014). Ida og Kuben – lekende modus I utforskning av matematikk med lekmateriell og nettbrett I: T. H. Rasmussen: På spor etter lek. Fagbokforlaget.
- Ødegaard, E. E. (in print), 'Homo viator' - historiske forestillinger om 'verden' som sted og 'veiviseren' som pedagogisk ideal. I Anne Myrstad, Toril Sverdrup & Mai Brit Helgesen (red): *Barn skaper sted – sted skaper barn*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ødegaard, E. E (2017). Building trust - The power of narrative in cooperating with families. In: *Erasmus + seminar with partners: Developing teacher competence for the future. Dialogues on knowledge about children, families and teachers*, HVL.
- Ødegaard, E. E. (2017). Berättande didaktik i en flerspråkig förskola. Luukkainen, H. H. & Anne Kultti (eds): *Undervisning i flerspråkig förskola*. Glerups.
- Ødegaard, E. E.(2015). 'Glocality' in play: Efforts and dilemmas in changing the model of the teacher for the Norwegian national framework for kindergartens. *Policy Futures in Education* 2015 ;Volum 13.(8) s. 42-59
- Ødegaard, E. E. & Pramling, N. (2013). Collaborative Narrative as Linguistic Artifact and Cultural Tool for Meaning-making and Learning. *Cultural-Historical Psychology*; Volum 8 (2). p.p. 38 - 44.
- Ødegaard, E. E. & Pramling, N. (2013). Collaborative Narrative as Linguistic Artifact and Cultural Tool for Meaning-making and Learning. *Cultural-Historical Psychology*; Volum 8 (2). p.p. 38 - 44.
- Ødegaard, E. E, (red) (2012). *Barnehagen som danningsarena*. Bergen: fagbokforlaget.
- Ødegaard, E. E. (2011). Deltakende handlingsrom i barnehagen - dynamikk og vilkår. I: Tora Korsvold (Red); *Inkludering, barn, barndom, barnehage* (s. 130-151). Bergen: Fagbokforlaget.
- Ødegaard, E.E. (2007). *Meningsskaping i barnehagen – Innhold og bruk av barns og voksnes samtalefortellinger*. Acta Universitatis Gothenburgensis – G. Studies in Educational sciences 255.

November, 2017

Elin Eriksen Ødegaard

Leder for forskergruppen Barnehagen som (ut)danningsarena, HVL